

ET BESØG I SØNDRE STRØMFJORD FOR SNART 40 ÅR SIDEN

Af fhv. museumsbestyrer *Henning Scheel*

Den 23. juli 1925 ankom Lehn Schiølers ornitologiske ekspedition til munden af Søndre Strømfjord, hvor en stor ø, som grønlænderne har kaldt „Simiutak“, hvilket betyder proppen, ligger midt i indløbet; det er således et meget betegnende navn. Her var der om sommeren i fiskesæsonen et pulserende liv af grønlændere med deres „dorrier“, som hver morgen ved 4-tiden blev slæbt ud til fiskebankerne af en motorbåd og sent om aftenen slæbt tilbage med fangsten. Der blev, såvidt jeg kunne se, kun sovet på turene ud og hjem, idet den lyse nat gik med at fange madding og gøre krogene klar. Om dagen havde kvinderne travlt med at gøre fangsten i stand, ryge og salte fisken.

Foruden fiskemester Godtbergsens miniaturebolig, var her kun et par oplags-skure, men rundt om mellem klipperne lå grønlændernes sejldugs- og sælskindstelte. I det fornemste, et rigtig gammeldags telt af førsteklases skind, boede familien Rosing, som var bleven anvist os som dem, der var bedst kendt med det store isfri land i bunden af den 27 danske mil lange fjord. Efter et besøg i teltet blev aftalen, at Rosing samt hans broder, søn og datter og dennes veninde Katja skulle ledsage os på turen ind i fjorden. Desuden skulle lægen fra Holsteinsborg og hans tolk samt magister Hagerup, som vi havde truffet i Sukkertoppen, ledsage os.

Godtbergsen og hans husbestyrerinde ordnede alt på bedste måde for os; til gengæld måtte vi love, at når vi kom tilbage, skulle vi blive der så længe, at vi kunne få arrangeret et ordentligt afskedsgilde med alt, hvad huset formåede, og hvad vi selv kunne fremskaffe. „Gud giver en glad elsker“, var Godtbergsens slagord.

Tidligt næste morgen kl. 5 startede ekspeditionen, som nu var svulmet op til ikke mindre end 14 medlemmer, der blev fordelt i vor store motor-sejlbåd „Angut“ og de to store både, vi havde på slæb; den ene af disse var en af de rigtige gamle konebåde af sælskind.

Så sejlede vi da endelig ind gennem Søndre Strømfjord, vore ønskers mål gennem flere år. Hvor var det dog et pragtfuldt landskab, der mødte os. Fjeldene var

umådelig høje på det første stykke vej, de så meget vilde og utilgængelige ud, gik næsten lodret ned i vandet og havde en krans af skyer omkring toppene. Afstandsbedømmelsen er i disse omgivelser meget vanskelig; når vi lå på dækket og så efter de store måger, „Naufaerne“, som fløj ind mod kysten, kunne vi fornemme, hvor langt der i virkeligheden var ind til land, idet fuglene stadig synede mindre og mindre for til sidst at forsvinde som små snefnug mod de mørke klipper. Af andre fuglearter iagttoges tateratter, alke, tejster, nogle ederfugle, skalleslugere, havlitter og de små nydelige odinshaner.

Sejladsen gik til at begynde med let og hurtig, idet den stærke strøm var med os indefter; men efterhånden, som vi kom frem, tog styrken af, indtil den efter nogle timers forløb ebbede helt ud, for så lidt efter lidt at vende og gå den modsatte vej udefter. Ved 16-tiden om eftermiddagen var den så stærkt imod, at båden, selv om motoren arbejdede for fuld kraft, ikke kom ud af stedet. Fjorden var her stærkt indsnævret, fordi en bræ, kaldet „Kansok“, skød sig et godt stykke ud i den.

Det var ganske umuligt at komme udenom bræen; så længe strømmen var så stærk søgte vi ind til kysten og vi kom i læ af bræen, hvor vi kunne kaste anker og afvente det tidspunkt, hvor strømmen ville vende, så den atter kunne hjælpe os videre indefter.

Vi benyttede ventetiden til en tur i land og spredte os over terrainet for at jagte, tegne og botanisere, samt for at tage bræen nærmere i øjesyn; det var for såvidt en død bræ, idet den ikke mere producerede isfjelde. Klokken godt 18 gik vi ombord igen, da strømmen på det tidspunkt var vendt, så den kunne hjælpe os udenom bræen og videre ind gennem fjorden. Fjeldene var her noget lavere, hvad der gjorde landskabet mindre dystert. Først henad kl. 24 ankrede vi op for natten ved et sted, som grønlænderne kaldte „Kangemutsamessok“; der var endnu et godt stykke vej til bunden af fjorden.

Den næste morgen ved godt 7-tiden sejlede vi videre indefter. Her så vi en del fugle, særlig var der mange af de store ymmerter. Ved 15-16 tiden nåede vi så langt ind, som søminemester Møller, der var kaptajn på skuden, anså det for forsvarligt, idet fjorden her så nær bunden var meget lavvandet og leret. Stedet var et godt stykke længere inde, end grønlandsskibet „Gertrud Rask“ var nået et par år tidligere.

Herinde deler fjorden sig i to grene, hvorimellem findes en stor ret jævn aflejring af ler og grus. Terrainet er ellers meget kuperet med den ene højderyg efter den anden adskilt ved dybe dale. Så snart vi havde kastet anker, gik vi alle i land for at se nærmere på lokaliteterne; thi her havde ingen danske været før, derimod kendte grønlænderne, særlig Rosingerne, landet temmelig godt, idet man af og til var kommet her på rensjagt. — Johannes Larsen og jeg gik en lang tur op over en tre-fire høje toppe til en sø, hvor vi så nogle havlitter, her var også mange småfugle, særlig siskener, laplandsværlinger og stenpikkere, desuden så vi to sneharer. Vi fandt en del rens-

*H. Scheel
Søndag Strømfjord
d. 27/7 1925*

På udkig.

dyrekskrementer og afkastede takker, så vore forhåbninger om at træffe på rensdyr senere steg betydeligt. Henad aften samledes vi alle igen i „Angut“ til stor rådslagning; men vi blev dog hurtigt klar over, at det fornuftigste vi kunne gøre var at overlade til Peter Rosing at træffe bestemmelsen om, hvorledes sagen skulle gribes an, for at vi kunne få fat i blisgæs og eventuelt et par rensdyr. Resultatet blev, at vi skulle dele os i to hold, et med Peter Rosing som fører skulle søge op til nogle store søer, hvor han vidste, at gæssene ynglede, og et med sønnen Jacob som fører skulle vandre et godt stykke ind i landet for at se efter rensdyr. Aftalen lød på, at vi alle skulle være tilbage ved båden senest fire dage senere kl. 12 middag.

„Gåseholdet“ kom, foruden Peter Rosing, til at bestå af Lehn-Schiøler, Finn Salomonsen, doktorens tolk Enok og de to unge piger, hvis opgave det var at bære teltet og det meste af den øvrige udrustning. Således var det nu dengang skik og brug, og pigerne tog det som en ganske selvfølgelig ting og var glade for at kunne gøre nytte.

„Rensdyrholdet“ kom, foruden den unge Jacob Rosing, til at bestå af Johannes Larsen, dr. Holbæk, tolken Peter Nielsen og jeg selv. Tilbage ved båden blev Rosings broder med sin kajak i tilfælde af, at der skulle ske noget uforudset, så det blev nødvendigt at hente hjælp, desuden søminemester Møller til at passe på båden og magister Hagerup, som ville undersøge dyrelivet i de nærmeste søer. Det var særlig

en for videnskaben ny og ukendt igleart, han var interesseret i; den viste sig iøvrigt at være meget nem at få fat på, da man blot kunne vade rundt i søerne med bare ben, så sad iglerne der og sugede ens blod.

Om aftenen før starten sad Jacob og Peter ved et lille bål og støbte kugler til deres rifler og drømte om alle de rensdyr, de ventede at skyde.

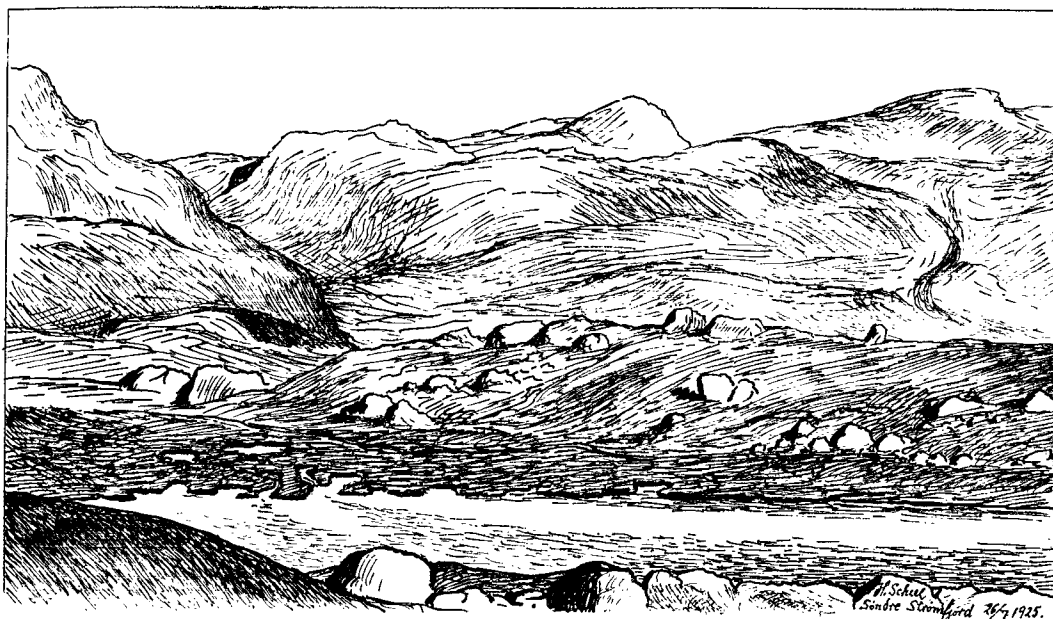
Kl. ca. 9 om morgenen den 26. startede vi. Jacob gik forrest og viste den retning, vi skulle holde, han bar selv teltet på ryggen hængende i en rem over panden. Det kunne lyde upraktisk, men var absolut den bedste måde, når man vel at mærke har en kraftig pande og gode nakkemusklér. Vi andre fulgte efter i gåsegang med hver sin personlige udrustning bestående af rifler, ammunition, dåsemad og varmt tøj til om natten, hvor det så at sige altid er nogle graders frost, selv om temperaturen om dagen kunne nå op på en 14–15 grader celsius.

Det varede ikke længe, før vi opdagede, hvor besværlig en sådan marchtur er i et sådant terrain, hvor den ene højderyg afløser den anden som regel med en ret dyb dal imellem; men dertil kommer de millioner af myg og små stikfluer, som er ved at æde én. Godtbergsen havde forberedt os på disse besværligheder. „De bider som lænkehunde,“ havde han sagt. – Vi prøvede med myggeslør, men så blev heden uudholdelig, ligesom det var nogle frygtelige eder, der undslap os, når der kom nogle af de små plageåndér indenfor sløret; derefter prøvede vi med noget medbragt myggebalsam, der holdt bæsterne på afstand i ca. 10 minutter, men så for de over os igen med fornyet styrke.

Hver halve time gjorde Jacob holdt, for at vi kunne hvile os nogle minutter. En ravn, som straks ved marchens begyndelse havde sluttet sig til os, fulgte os trofast dog i tilbørlig afstand; det er noget, der efter grønlændernes udsagn altid sker, idet disse kloge fugle har opdaget, at hvor mennesker færdes med skydevåben, er der chance for føde også til dem, hvis jagten giver udbytte.

Vi fulgte den sydligste fjordarm, indtil vi nåede bunden, så steg vi op over nogle højderygge langs en mægtig kløft med et buldrende vandfald. Det var en hård tørn, tungt belæssede, som vi var; men endelig nåede vi da op, og så nu ned over en herlig slette med en mængde søer. Det var det pragtfuldeste og mest uberørte landskab, der lå for vore fødder. Nogle af søerne var omkranset af et bredt bælte af gule mælkebøttelignende blomster, og på det dyblå vand lå nogle havlitter og odins-haner, samt en enkelt gråand. Lyse, brune klipper, hvis fod var tæt bevokset med rypelyng, polarpil og andre blomstrende, arktiske vækster indrammede dette vidunderlige sted.

Nu 38 år efter gør det ondt at tænke på, om det virkelig er på dette sted, der nu ligger en stor flyvebase med hangarer, værksteder, boliger og luksushotel, hvortil man kommer let og behageligt pr. flyvemaskine.

Fra Søndre Strømfjord.

Her holdt vi en lidt længere hvil. Jacob viste os et punkt på den anden side sletten og søerne og fortalte, at dette var vort foreløbige mål og stedet, hvor teltet skulle rejses for at have et udgangspunkt for vore rekognosceringer efter rensdyr. Da vi nu kunne se enden på vor lange, besværlige vandring, gik det raskere fremad, og inden aften nåede vi stedet, som viste sig at være en gammel teltplads, der tidligere havde været benyttet af Rosingerne. Her var fuldt af rensdyrknogler og geværer, som viste, at dette måtte være et godt jagtterrain, vi var nået ind til, så humøret var højt. Da teltet var blevet rejst og et måltid bestående af dåse-flæskesteg var anrettet, og vi havde fået slukket vor tørst i masser af dejlig koldt, krystalklart smeltetvand fra den nærmeste sø, følte vi et velvære, som ikke er let at beskrive. Efter måltidet udviklede de tændte shagpiber en sådan røg, at vi havde ondt ved at se hinandens af myggestik opsvulmede ansigter; men i denne atmosfære kunne myggene ikke klare sig, så endelig havde vi fået fred for bæsterne.

Søvn blev der ikke meget af, vi lå og blundede og vendte og drejede os på det uvante, hårde leje, og efterhånden blev det umuligt at holde varmen. Jeg gik derfor en tur ned omkring søerne for at få lidt varme i kroppen igen. – Det var en underlig følelse at være ganske ene i denne noget barske, men storslåede, uberørte natur; jeg følte mig i hvertfald temmelig lille og hjælpeløs. Oppe fra fjeldsøerne lød ymmerternes uhyggelige skrig, og ravnene holdt stadig øje med, hvad jeg foretog mig. Mit

blik søgte uvilkårlig teltet, som var det eneste, der viste mig, at jeg dog ikke var helt forladt af Gud og mennesker. — De andre kunne åbenbart heller ikke mere holde kulden ud, men var i færd med at tænde et bål af lyng, græs og grene af polarpil, så jeg skyndte mig op til dem.

Efter et meget spartansk morgenmåltid drog vi afsted ud på rekognoscering efter rensdyr. Vi vandrede fra den ene højderyg til den anden, idet vi fra disse kunne overskue de nærmeste dalsænkninger, hvor man efter vor mening kunne vente at se rensdyr, men vi blev stadig skuffet. Der var mange både ældre og nyere spor i form af ekskrementer eller aftryk af klove, hvor der var grus eller blødere jordbund, men ingen dyr. — Jacob og Peter mente, at dyrene var nærmere inde ved indlandsisens rand, hvor der i sommertiden var færre myg, et synspunkt, som den gamle, mere erfarne Peter Rosing havde givet udtryk for allerede ved vor afmarch fra båden; men at opsøge dem der, var der ikke tid til, da vi så ikke kunne være tilbage til aftalte tid. Vi blev derfor enige om, at Jacob og Peter, som var yngre og lettere til bens, skulle forsøge endnu et stykke indefter, medens vi tre andre skulle gå en anden vej tilbage med teltet, dog stadig i håb om at støde på et omstrefjende dyr; men det var nu alligevel en letsindig ordning, da vi jo ikke var kendt i terrainet og derfor kun havde vor stedsans og solen at rette os efter. Det voldte da også en del besvær at finde teltpladsen igen; idet de forskellige højderygge så fuldstændig ens ud, men heldigvis lykkedes det dog til sidst, efter at vi havde fundet et højere punkt end de hidtil passerede, hvorfra vi fik et glimt af fjorden at se og derved blev klar over, at vi skulle ændre retning for at finde teltet, da vi var kommet for langt ud mod fjorden. Efter at have forceret endnu nogle højderygge og efter en meget vanskelig nedstigning lå vi endelig sent på eftermiddagen igen i teltet og kunne få nogle timers tiltrængt hvile, inden vi skulle tiltræde den lange tur tilbage til båden.

Vi havde besluttet at vandre i nattetimerne for ikke at blive plaget alt for meget af myggene, som er værst om dagen, når det er varmere. Det viste sig da også at være en fornuftig beslutning, så tilbageturen gik adskilligt lettere end udturen; men hvor vi dog nød at ligge i „Angut“s køjer igen og få en ordentlig søvn.

„Gåseholdet“ var allerede kommet og sov, så det kunne høres langt væk. De havde skudt 9 voksne blisgæs og fanget 11 gæslinger. Nogle timer senere ankom Jacob og Peter uden at have truffet på rensdyr, så jagtlig set var „rensdyrholdet“s tur temmelig mislykket; men vi fortrød absolut ikke den anstrengende march; thi hvad vi havde set af pragtfuld, uberørt natur opvejede rigeligt anstrengelserne.

Næste morgen lettede „Angut“ og begyndte tilbagerejsen ud gennem fjorden. Det tog ligesom turen ind to døgn, inden vi kunne kaste anker ved „Simiutaq Isua“ for så først næste morgen at ankomme til fiskepladsen, hvor vi blev hjerteligt modtaget af Godtbergsen og alle de grønlandske fiskere.